

7 Slotbeschouwing

Dit advies beoogt bij te dragen aan het sociaal-economisch beleid waarmee globalisering in goede banen kan worden geleid. Hiermee kan het draagvlak voor globalisering worden versterkt. Dit draagvlak staat onder druk vanwege een onzekerheid in delen van de maatschappij over het globaliseringsproces, waarvan gevreesd wordt dat het ongrijpbaar is, de beleidsruimte van overheden uitholt en leidt tot voortdurend (dreigend) banenverlies. Dit advies betoogt dat de overheid ook in een steeds opener economie beleidsruimte heeft en dat eigen beleidskeuzes zelfs steeds belangrijker worden. Het adresseren van het vraagstuk vraagt om een herkenbaar beleid ten aanzien van de primaire taken van de overheid zoals het zorgen voor een goed onderwijsstelsel, een activerend sociaal vangnet, en het borgen van publieke belangen. Om het globaliseringsproces als zodanig te beïnvloeden en vorm te geven is de rol van de Europese Unie van groot belang, ook voor Nederland zelf. Versterking van de internationale rechtsorde en flankerend beleid met aandacht voor fundamentele arbeidsnormen en decent work zullen eraan bijdragen dat meer mensen in meer landen voordelen van het proces van globalisering ondervinden.

Het uitgangspunt voor het verstandig omgaan met deze beleidsruimte is een breed welvaartsbegrip waarin economische, sociale en ecologische doelstellingen met elkaar verbonden zijn. Dit advies doet hiertoe aanbevelingen voor de verschillende beleidsniveaus: het nationale, het Europese en de inzet van Nederland samen met de EU in multilaterale instellingen.

De aanbevelingen voor het nationale beleid berusten op twee pijlers: de eerste pijler van inkomensverwerving door hogere participatie, productiviteitsgroei en door versterking van comparatieve voordelen en een tweede pijler van inkomensbescherming en vergemakkelijken van aanpassingsprocessen. Beide pijlers zijn nodig om in te spelen op het globaliseringsproces en om het draagvlak voor open markten te versterken.

Uit opinieonderzoek blijkt dat Nederlandse burgers weliswaar in meerderheid positief staan tegenover globalisering, maar dat ze zich ook zorgen maken over mogelijke gevolgen ervan zoals verplaatsing van bedrijven en buitenlandse overnames. Dit heeft te maken met de aan specialisatie inherente aanpassingsprocessen die diep in kunnen grijpen in het individuele bestaan. Hierdoor kan er een verschil ontstaan tussen het voor Nederland overwegend positieve macrobeeld van globalisering en de beleving daarvan op lokaal niveau. Daar komt bij dat de aanpassingsprocessen vaak direct zichtbaar zijn – bijvoorbeeld de sluiting van een fabriek – en daardoor in het nieuws komen, terwijl de banencreatie en macrobaten van het specialiseringsproces pas vaak op langere termijn neerslaan en/of minder zichtbaar zijn. Dankzij de globalisering zijn bijvoorbeeld veel consumptieartikelen goedkoper. Dat prijseffect is voor de doorsneeconsument echter niet meer dan een statistisch fenomeen.

Veel van de aanpassingsprocessen die worden afgedwongen door economische herstructurering en die men associeert met globalisering, zijn voor Nederland niet nieuw. Er is geen reden te twijfelen aan de maatschappelijke bereidheid om deze hervormingsprocessen op een fatsoenlijke manier in te richten, inclusief een sociaal vangnet, en er alles aan te doen om de getroffen en zo spoedig mogelijk aan een nieuwe plek op de arbeidsmarkt te helpen, onverlet de eigen verantwoordelijkheid die burgers ook hebben en houden om zo mogelijk in hun eigen levensonderhoud te voorzien en zich zo nodig te bekwamen hiervoor. Ook van de overlegeconomie mag verwacht worden dat ze een belangrijke bijdrage levert om aanpassingsprocessen in goede banen te leiden. Het verlagen van de aanpassingskosten is primair een taak van nationale overheden en sociale partners.

Lang niet al deze hervormingsprocessen zijn feitelijk toe te schrijven aan globalisering. Vaak wordt bijvoorbeeld gedacht dat globalisering liberalisering en privatisering van publieke diensten zou afdwingen. Het EU-beleid en de wereldhandelsregels laten evenwel ruimte voor de regulering van diensten waarbij publieke belangen zijn gemoeid, en dwingen niet tot privatisering of liberalisering van diensten van algemeen belang. Dat verschaft landen de nodige beleidsruimte. Introductie van elementen van marktwerking in diensten waar publieke belangen spelen, zoals de gezondheidszorg of het openbaar vervoer, is de uitkomst van een politiek besluitvormingsproces. Zo'n besluit is vooral ingegeven door de mogelijkheden die marktwerking geeft voor keuzemogelijkheden voor gebruikers, innovatie en kostenbeheersing door meer efficiëntie. De raad heeft er in eerdere advisering op aangedrongen dat daarbij publieke belangen helder worden geformuleerd.

Nederland heeft veel te winnen bij een breed gedragen opstelling rond het globaliseringsthema, waarin doorklinkt dat de globalisering bij zorgvuldig en op duurzaamheid gericht beleid de wereld, Europa en Nederland veel kan opleveren. Op mondiaal niveau gaat het vooral om een globalisering waarvan steeds meer mensen kunnen profiteren. De loskomende krachten zijn enorm; het terugdraaien daarvan is nauwelijks voorstelbaar. Er is alle reden om erop te vertrouwen dat Nederland de hervormingsprocessen die door globalisering worden geïnitieerd, met succes ter hand zal kunnen nemen. Er is een lange traditie op dat punt te continueren.

Den Haag, 20 juni 2008

A.H.G. Rinnooy Kan
Voorzitter

V.C.M. Timmerhuis
Algemeen secretaris